

Pridelajmo več fižola čiste vrste!

Med naše zelo važne pridelke je brez dvoma prištevati tudi fižol in vse premalo pažnje posvečamo temu važnemu pridelku, ki nam mnogo odleže za ljudsko prehrano, pred vsem pa za izvoz. Gospod inž. agr. Milenko Milošev iz Beograda nam je v zanimivi razpravi objavil podatke te važne kulture. Leta 1929 je bilo pri nas n. pr. s fižolom zasajenega sveta v obsegu 37.092,80 ha in je znašal pridelek na tej površini 379.213 met. centov. Kot postranski pridelek med koruzo in krompirjem smo pa pridelali 535.409 met. c. fižola, kar znači, da je rasel fižol na mnogo večji površini kot postranski pridelek, ker znaša razlika obeh pridelkov okroglo 156.000 m. c. Ako upoštevamo, te številke, vidimo, da se fižolu kot njivski čisti kulturi pri nas daje še veliko premalo važnosti.

Ker nam je lansko leto krompir precej dobro obrodil in smo ga spravili še po primerno zelo ugodni ceni v denar nam preti nevarnost, da se bomo letos vse preveč zavzeli zanjga na škodo fižola in nam zaradi tega cena krompirja lahko znatno pade in da ne bomo vedeli kam z njim.

V naši banovini bi z lahkoto pridelali pri normalnih prilikah do 1500 vagonov fižola, kar bi bilo za naše kraje gotovo velikega pomena za naše narodno gospodarstvo.

V naših krajih se gre v prvi vrsti za naše domače dobre vrste fižola, ki so pri nas že davno udomačene, t. j. naš rdeči ribničar, rdeče pisani mandalon, ki ne sme biti mešan s črno pisanim, in pa prepeličar ali hoks, ki je rdečepisani, velikega okroglega zrna. Ribničar je za naše kraje še najbolj prikladen, ker nam

daje lepa, debela in kratka zrna. Za kupačijo so te 3 vrste fižola najbolj priporočljive, ker izvažamo to blago v velikih množinah v Italijo in na Francosko. Uspeva pa v naših krajih še najbolj ribničar. Ta je pri nas najmanj obražtan, ker ima debelo lupino in je bolj trd in manj okusen. Inozemstvo ga pa najbolj čista in najdražje plačuje. Ribničar je najmanj podvržen rji in peronosposi ter listni pegavosti.

Sajenje fižola je pred durmi in je skrajni čas, da semensko blago odberemo, ali pa sploh zamenjamo, če se nam je sprejelo z medsebojnim križanjem raznih vrst. Gledati moramo pri tem odbiranju na enakomernost, enako velikost, enako barvnost in enako obliko semena. Ako sadimo več vrst fižola, moramo paziti na to, da jih sadimo ca. 30 metrov narazen, da se ne morejo medsebojno oploditi. Za časa cvetenja prenašajo namreč čebete in žuželke in veter prašnike z enega cveta na drugi, ter se na ta način fižol zbastardizira (spremeni). V tem slučaju je treba seme sploh spremeniti.

Fižol spada med rastline metuljnice, ki imajo to lastnost, da dušik same iz zraka zajemljejo in z njim zemljo bogate. Zato ni priporočljivo premočno gnojenje s hlevskimi gnojem, ker nastane prebujna rast fižola, kar povzroča pozno zorenje. Naše zemlje vsebujejo povečini premalo fosforne kisline. Zato je zelo priporočljivo gnojenje s superfosfatom (2—3 q na 1 ha) in s kalijevo soljo, (približno 100—150 kg na 1 ha.) Superfosfat opliva na boljši razvoj in na hitrejšo zorenje zrnja, kaljeva sol pa na boljšo kakovost, trpežnost in večjo množino pridelka.

Zemlja, kjer sadimo fižol, mora biti dobro obdelana in brezplevelna. Zelo priporočljiva je setev fižola s strojem v vrste (60 cm vsaksebi) ker je obdelovanje in pletev mnogo lajša in se okopavanje viši tudi lahko na konjski pogon.

Pri nas je saditev fižola med koruzo in krompir silno udomačena, morali se pa bomo zavoljo večje produkcije in lažjega obdelovanja odločiti tudi za čisto njivsko kulturo. Fižol ima tudi svoje sovražnike — bolezni. Med temi je rja (*Gloco sporium Lui de muthum*) najpogostejša. Proizročajo jo glivice. Strok, ki ga je napadla rja se zgubarči in ovone ter pri vročini sam odpade. Kot sredstvo zoper rjo je priporočljivo namakanje semen 1—2 uri pred saditvijo v 1% zmes (brozgo) modre galice in apna, ki uniči glivo, ki se često nahaja že na semenu. Tudi med rastjo je škropljenje z isto brozgo priporočljivo, ako ga napade rja ali peronosposa.

Ne sadimo fižola prežgodaj, ker je zelo občutljiv proti mrazu in pri prežgodnji saditvi tudi rad gnije v zemlji. Zato pa v topli zemlji hitreje kali.

Nikar ne sadimo pomešanega blaga, ker nam otežuje prodajo in ni za izvoz! Držimo se naših domačih dobrih vrst fižola z izbranim lepo oblikovanim ter pravilno črtanim zrnjem.

S tem seveda ni rečeno da moramo popolnoma prezirati saditev drugih zlahtnih vrst fižola, ako se nam nudi prilika priti do takega semena. To velja prav posebno za fižol, ki ga uživamo v stročju — in za kraje v bližini mest, zdravilišč in letovišč, kjer ga z lahkoto za lep denar prodamo. V splošnem se pa ravnamo po načelu, da pridelujemo v prvi vrsti to, kar je že upeljano in pospešuje naš izvoz ter s tem dviga donos našega v teh težkih časih itak omajarega kmečkega gospodarstva!

Vprežno orodje pri oskrbovanju rastlin

V današnji krizi tožijo naši kmetovalci, da so pridelki zemlje tako po ceni, da se pridelovanje ne izplača, oziroma, da so pridelovalni stroški previsoki. Žal, da je to bridka resnica, posebno pri nas, ko dosegamo tako nizke pridelke kakor malokje drugod. In čim manjši so ti, tem višji so pridelovalni stroški.

Kako pa zmanjšamo pridelovalne stroške? S tem, da znižamo izdatke za delovne sile in obenem zvišamo pridelke z boljšim oskrbovanjem in gnojenjem rastlin. O slednjem je bilo že ponovno govorjeno in pisano, zato tega ne bomo tu ponavljali. Ravnotako važno pa je štedenje z delovnimi silami. Ugotoviti pa moramo, da naš kmet preveč dela, preveč se trudi telesno, od zore do mraka, premalo pa misli, kako bi si svoje delo olajšal. Vzemimo n. pr. dva kmeta: prvi okopava krompir z motiko od jutra in zvečer je tako truden, da ga vse kosti bolijo. Drugi vzame okopalnik,

vpreže vanj konja in odpravi isto delo v eni uri, za kar rabi ročni delavec ves dan, pri tem se skoraj nič ne utruji. Oboje delo je pa skoro enako vredno in krompir bo ravnotako dobro uspeval na njivi okopani s kultivatorjem kakor na oni z motiko.

Koliko prihranka na času, koliko na trudu! Posebno je to važno za tiste posestnike, ki imajo toliko okopavin, da si morajo najeti delavce in delavke. Mnogokrat zastane delo na polju, ker ni mogoče pravočasno dobiti delavcev; plevel preraste rastline in predno ga je mogoče izrjavati, jih je že oviral v rasti. Kako prednost ima tak okopalnik in osipalnik pri okopavinah, naj vam pove tisti, ki ga je že enkrat rabil. Ker je z njim mogoče večkrat in z malim trudom okopavati in držati zemljo čisto in rahlo, se rastline bolje razvijajo in dajo večje pridelke in s tem jih tudi pocenijo.

Toda predpogoj za tako oskrbovanje

okopavin je primerna setev oziroma saditev. Krompir, koruzo, peso moramo saditi v ravne vrste v primerni razdalji. Tudi v ta namen imamo primerno vprežno orodje, ki nam olajša, zboljša in poceni saditev: za krompir nam služi *razčrtalnik*, ki nam istočasno ureže tri brazde za gomolje; *sejalni stroj za koruzo*, nam avtomatično poseje dve vrsti koruze, da jo lahko okopavamo. Le za peso nimamo za naše malokmetijske razmere primerne sejalnega stroja, pomagamo si pa lahko z razčrtalnikom, da v brazde

posejemo ali posadimo peso. To vprežno orodje rabi samo eno, tudi šibko vprežno žival, konja ali vola in enega delavca, poseje oziroma posadi pa mnogo več nego je to mogoče z ročnim delom.

Tu smo navedli samo nekoliko cenejšega vprežnega orodja, primerne za naše malokmetijske razmere, s katerimi si naš kmet lahko olajša svoje delo, zboljša oskrbovanje rastlin, zviša pridelke in poceni kmetijsko produkcijo. To je tudi en način zboljšanja našega kmetijskega gospodarstva.

Žedr. Hugon Turk.

Krvava in gnilobna tresljivka pri govedi in divjačini

Ta pri nas še malo poznana nalezljiva bolezen, ki je sprejeta tudi v zakon o preživalske kužne bolezni iz l. 1928. nastopa kaj rada med jeleni in košutami, divjimi svinjami, pa tudi — dasi redkeje — med domačim govedom in prašiči. Prijemlje se tudi kopitarjev in domačih koz. Imenujejo jo tudi nalezljivo bolezen govedi in divjačine.

Bolezen nastopa z vročico in mrzlico in so za njo značilne boleče vodene otekline na zunanji koži, hudo in kužno vnetje pljuč in navadno tudi tako vnetje želodca in črev. Povzročitelj je znan in je to svoje vrste bacil (*bacillus bovisep-ticus*).

Navadno se pokaže bolezen v poletju med jeleni in divjimi svinjami ter preide potem na domačo goved, od katere preide lahko na domače prašiče.

Živali se okužijo po krmi skozi prebavila, izjemoma skozi ranjeno kožo in slezeno gobca, mogoče jo prenašajo tudi muhe in mušice, komarji i. dr. Od bolnih živali je kužno vse meso in tudi koža in z njimi se okuži lahko zemlja in krma.

Prvi znaki bolezni so nenadna vročina do 40°, ki nastopi lahko že 6—24 urah ali čez 2 in več dni po okužbi. Živali so takoj zelo slabe, dlaka se jim jezi, mišice se tresejo, žila bije pomnoženo, površje

telesne kože je nejednakomerno toplo in mrzlo, smrček je suh in mrzel. Bolniki ne jedo, ne prežvekujejo, mleko usahne. Blato je zaprto, pozneje nastopijo bolečine v trebuhu (kolike) in nastopijo s težavami driske, ki se končno redkoke-koče ter pomešane s sluzom in krvjo. Med tem dostikrat pride kri iz nosnic in tudi v skalnici.

V nadaljnjem poteku se bolezen deli v dve obliki. Pri eni nastopi vnetje, vodene otekline (oedemi) na koži (to je kožna eksantematična oblika). Na glavi, vratu, ob žrelu in ogrljiku se napravijo zatekline v veliki razsežnosti, ki grdo spremenijo živali. Istočasno zatečejo noge v sklepah in kitah. Koža je vroča in boleča. Tudi na očeh se prikažejo vnetja in solze teko v obilni meri z oči. Sluzna kožica gobca je zelo rdeča, vroča, suha in zatekla. Živali ne morejo požirati in iz gobca se cedijo slin v štrinah. Jezik tako zateče, da napolni vso gobčno duplino in štrli že izmed zob venkaj; je pri tem temno-modre umazano-rdečerrjave barve. Dihanje je težko, hropeče in vidne sluzne kožice so modrikaste, dostikrat posejane s krvavitvami. Konečno poginejo živali, ker se zaduše, ali pa radi splošne onemoglosti.

Pri drugi obliki pa se pokažejo pred vsem znaki hudega vnetja prsne mreže

in pljuč (porebnerica in pljučnica). Bolnik stoji nepremikljivo na istem mestu z zakrivljenim hrbtom, kašlja suho in naporno, iz nosnic se iztaka brezbarveno ali rdečkasta, peneča se tekočina. Dihanje je zelo pospešeno in otežkočeno. Živali nič ne prežvekujejo in blato je dostikrat zaprto (zapeka). Končno nastopijo krvavi prolivi (driske) in živali

poginejo na to prav hitro radi splošne oslabelosti.

Ves potek bolezni traja lahko samo 6 ur, lahko tudi do 8 dni in konča se v 85 do 95% smrtno. Vsako zdravljenje je skoraj zaman, Zoper to bolezen se torej morajo uporabljati le veterinarno-policijski predpisi zakona, da se jo obvaruje oziroma zatre.

Kaj je sedaj najbolj nujno?

Ukreniti vse potrebno, da preprečimo *krastavost in črvivost sadja*, zlasti jabolk in hrušek. — Kakor so nam jasno pokazale skušnje zadnjih let, ima v sadni trgovini veljavo samo *čisto, lepo razvito* sadje, brez kakoršne koli zunanje ali notranje napake. Najhujše je pa prizadeta kakovost sadja, ako je *krastavo ali črvivo*. Kjer se ne brigajo za nego sadnega drevja in niti ne mislijo na to, kako bi sadje obvarovali pred tema najhujšimi okvarama, tam je seveda najmanjši polovica pridelka brez vrednosti — vsaj za kupčijo. Da se izognemo ogromni škodi, ki nam preti, je pa treba na delo *takoj sedaj* v dobi sadnega cveta. Če zamudimo ta čas, smo zamudili vse. V tej dobi se namreč začne razvijati *glicia*, ki kvari razen nežnih listov in poganjkov posebno tudi plodove, da se tvorijo po njih nevspešni madeži, brazgotine in kraste. V tej dobi leta pa tudi *savijač* — nežen metuljček-ponočajnik, ki stavi svojo *zalego* po komaj nastalem zarodku. Za obrambo je ugodno, ker se pojavita oba zajedavca hkrati, da jih lahko hkrati zatiramo. Oba škodljivca namreč zadeneemo prav v živo, ako drevje — zlasti tisto, ki obeta dober pridelek — *popršimo* (ne *obtrizgavamo*, kakor se tu in tam sliši in bere) s tekočino, ki ovira razvoj obeh zajedavcev.

Za uspešno in popolnoma zanesljivo obrambo jabolk in hrušek pred krastavostjo in zaviljačem se pa neogibno potrebuje tri reči, ki so te: primerno *škropivo*, dobra *pršilka* ali škropilnica in *pravočasna* ter *pravilna* obdelava sadnega drevja s škropivom (čas in način škropljenja).

1. Popolnoma zanesljivih škropiv v to svrho imamo več. V vinorodnih krajih, kjer so ljudje vajeni dela z modro galico, vzemimo tudi za sadno drevje običajno 1—1½% bakreno apneno brozgo, ki ji primešajmo na 100 litrov okoli 15 dkg *zelenila uranla*. 100 litrov tega sestavljenega škropiva napravimo najenostavneje takole: V posodo, ki mora držati čez 100 litrov, vlijemo 50 litrov vode in raztopimo v njej 15 dkg zelenila in 6 kg ugašenega apna. V drugo posodo, ki drži čez 50 litrov, vlijemo zopet 50 litrov vode in raztopimo v njej 1 kg modre galice. Nazadnje vlijemo med neprestanim mešanjem raztopino modre galice v raztopino zelenila in apna.

Kjer pa niso vajeni ravnanja z modro galico, naj vzamejo *nosprasen* v 1½% raztopini. 100 litrov tega škropiva naredimo takole: V posodo, ki drži čez 100 l, nalijemo 50 litrov vode, v kateri raztopimo 1½ kg nosprasena. V drugi posodi pa raztopimo v tudi 50 litrih vode ¾ kg gašenega apna. Potem pa zlijemo raztopino apna v raztopino nosprasena. Se preprosteje je ravnanje z *nosprasitom*, ki ima v sebi tudi že apno. V 100 litrov vode stresemo 1½ kg nosprasita, pomešamo in škropivo je gotovo. Nosprasiť je precej dražji nego nosprasen.

Vsa ta škropiva so strupena in je treba z njimi previdno ravnati. Dokler je trava še majhna, ni nikake nevarnosti za živino. Tik pred košnjo bi pa ne smeli več uporabljati teh škropiv.

2. Pripravljená tekočina je treba po drevju razpršiti s najfinejših kapljicah, ki naj se vsedejo po brstju in poznaje po listih, zlasti pa po zarodku v obliki

goste megljice. Škropivo se ne sme zbirati v debele kaplje ali celo kapati na tla. Ako hočemo torej sadno drevje pravilno obdelati s škropivom, moramo imeti posebne, v to svrho prirejene *pršilke* ali škropilnice. Pri mladem sadnem drevju in pri pritlikavcih bi izhajali za silo z ročno pršilko. Za starejše drevje in večje nasade so potrebne pa samodelne *nahrbtne* ali *prevozne* pršilke. Dobra pršilka je pa draga. Zato je vse hvale vredno, da imajo podružnice SVD skupne pršilke, ki si jih člani izposojajo. Kdor pa le količkaj more, naj si omisli svojo pršilko. Ob prvi dobri letini se mu izplača.

3. Drevje moramo obdelati z opisanim škropivom *o pravem času*. Za popoln uspeh je potrebno trikratno škropljenje, in sicer škropimo prvič, takoj ko se jame svetlo *popje odpirati*. To bo letos pri jablanah in hruškah okoli srede do konca aprila. Drugič škropimo takoj, ko drevje odcvete — ko torej odpade cvetni venec,

tretjič pa 3—4 tedne pozneje. Pri drugem in tretjem škropljenju moramo posebno paziti, da zadeneemo in dobro popršimo zarodek. Kdor ne more škropiti trikrat, naj opravi to potrebno in koristno delo *vsaj dvakrat*, in sicer takoj po cvetju in 3—4 tedne potem. Med cvetenjem ne smemo nikdar škropiti.

Snovi za prirejanje škropiva in najrazličnejše pršilke ima vedno v zalogi Kmetijska družba v Ljubljani, v Celju in v Mariboru.

Sadjarji, upoštevajte te dobrohotne vrstice. Z razmeroma majhnimi stroški in neznatnim trudom boste rešili velike vrednote. Lepo, čisto sadje se bo vedno lahko in dobro prodalo. Za krastav in črviv drobiž pa nihče ne mara. Še za domačo uporabo ni prida, kajti tudi naprava sadjevca se v bodoče ne bo izplačala, ker bi bil ta izdelek dražji nego grozdno vino. IL.

R a z n o

Denar

g Ljubljanska denarna borza. Nekaj časa ni notiral naš dinar na curiški borzi, sedaj je pa zopet prišel v promet. Zadnji njegov tečaj stoji na 9 centimih za 1 Din, torej za malo manj, nego je bila njegova stalnost določena. — Na ljubljanski borzi so inozemske devize notirale: 1 angleški funt 213.05 Din, 1 ameriški dolar 56.26 Din, 1 holandski goldinar 22.84 Din, 1 nemška marka pa 13.35 Din, 1 švicarski frank 10.97 Din, 1 belgijski belga 7.90 Din, 1 italijanska lira 2.91 Din, 1 francoski frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.67 Din. — Dvignil se je angleški funt, ki je notiral že 190 Din, sedaj pa 213 Din. Druge devize so ostale več ali manj neizpremenjene.

g Plačilne nezmožnosti v prvem četrtletju t. l. Jasno sliko o današnji gospodarski krizi v naši državi nam podaja statistika plačilnih nezmožnosti (insolvent, konkurzov in poravnalnih postopanj), ki jo objavlja veleindustrije in veletrgovine v Ljubljani. V marcu je bilo

v naši državi 167 insolvent, nasproti 197 v februarju in 147 v januarju, 115 v decembru in 110 v novembru. — V dravski banovini je bilo v marcu 9 konkurzov in 16 poravnalnih postopanj, skupno 25. V treh mesecih je bilo zabeleženih v celi državi 538 insolvent nasproti 247 lani. V dravski banovini pa 81, lani 51 in predlanskem 21. V primeru z letom 1930 se je letos število insolvent počtvorilo.

Cene

g Ljubljanska blagovna borza. Z ukičitvijo žitnega monopola za pšenico se je razvila žitna kupčija tudi na ljubljanski blagovni borzi. Promet za enkrat še ni znaten, vendar se opazi, da skuša trgovina posebno pa mlini kriti svojo potrebo na tukajšnji borzi. — Blago se prodaja v vagonih množinah postavljeno na slovensko postajo. Cene notirajo za 100 kg po mlevski voznini, plačilo v 30 dneh. — Nudi se pšenica slavonska, težka 78 kg po 177.50—180 Din, baška okolica Sombor, 79 kg, po 182.50—185 Din,

potiska 80 kg po 187.50—190 Din. Moka baška 50c franko Ljubljana po 325—330 Din, banatska 335—340 Din; koruza baška pri mlevski voznini po 142.50—145 Din, pri navadni voznini po 147.50—150 Din.

g Lesna kupčija. Zgodnja pomladanska sezona ni prinesla v lesni kupčiji pričakovanega izboljšanja. Vsled splošne finančne krize je stavbno zanimanje splošno popustilo in zato je prav malo povpraševanja po stavbenem lesu. Išče in prodaja se le mehki les III. vrste ter trami v gotovih merah, pa še to le v malih količinah. V trdem lesu je nekaj povpraševanja po suhem blagu, cene so pa še vedno nizke. Po testonih se malo povprašuje. V hrastovini gredo nekoliko boljše podnice in neobrobljeni plohi. V drvah in oglju je pa tendenca še nadalje mlačna.

g Tržišče s hmeljem. V Savinjski dolini je kupčija s hmeljem mrtva. Malenkostni nakupi izvirajo iz prejšnjih zaključkov. Cene so 3—4 Din kg. — Savinjski hmeljarji so z veseljem sprejeli vest, da je belgijska vlada opustila načrt kontingentiranja uvoza hmelja. Vsled tega bo še naprej ostal prost uvoz našega hmelja v Belgijo in potom nje tudi v Anglijo. Tako je šlo 1931. l. v Belgijo blizu 3000 centov savinjskega hmelja najboljše kakovosti. Tega izvažata trdka Peyt, Bruselj, ki smatra ta hmelj za najboljši na svetu. Dolžnost savinjskih hmeljarjev pa je, da pridelujejo le prvovrstno blago, kajti samo s takimi si bodo ohranili svetovni sloves.

g Tržišče s jajci. Cene jajcem naraščajo, ker je v zadnjih dneh produkcija močno zrasla. Tako so bili naši izvozniki prisiljeni znižati nakupno ceno na 40 par za komad. Vzlic temu se je bati, da bo cena še bolj padla, ko bo produkcija na višku. — V Sreimu so jajca na trgu že po 25 para komad, oziroma za 10 Din se dobi 25 do 30 komadov.

g Prednost naši pšenici v Franciji. — Francoski parlament in senat sta odobrila trgovinski sporazum med Francijo in Jugoslavijo, ki je bil podpisan 7. novembra minulega leta v Belgradu. Ta sporazum določa, da francoska vlada vrne jugoslov-

vanski vladi 30 odstotkov uvozne carine, ki je bila pobrana pri uvozu jugoslov. pšenice v Franciji, v okviru kontingenta od 10 odstotkov vsega francoskega uvoza pšenice. Sporazum bo stopil v veljavo, čim bo objavljen. Za našo pšenico se bo povečal izkupiček za 55 Din pri met. stotu. Kontingent bo pa znašal približno 12.000 vagonov.

Živina

g Ljubljanski žirinski sejem. Dne 6. aprila je bilo na ljubljanskem žirinskem sejmu zelo živahno, ker je bil to prav za prav letos prvi pomladanski sejem. Dogon je bil zelo velik, posebno konj in prašičkov za rejo. Tudi kupčija je bila živahna ter je bilo prodane mnogo živine, vendar so bile cene neizpremenjene. — Prignali so na sejm 306 konj, 122 volov, 84 krav, 28 telet in 437 prašičkov za rejo. Od teh je bilo prodanih: 52 konj, 56 volov, 24 krav, 21 telet in 284 prašičkov za rejo. — Cene za kg žive teže so bile: voli prvovrstni 5—5.50 Din, II. 4 do 4.50 Din, III. 3—4 Din, krave debele 4—4.50 Din, klobasarice 2—3 Din, teleta —7 Din; prašički za rejo komad po 100 do 120 Din.

g Mariborski prasičji sejem. Dne 1. aprila je bilo na ta sejem pripeljanih 181 prasičev. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 6—7 tednov stari 60—80 Din, 7 do 9 tednov 100—130 Din, 3—4 mesece 150—200 Din, 5—7 mesece 300—350 Din, 8—10 mesecev 400—450 Din, 1 leto stari 700—900 Din, 1 kg žive teže 5—6 Din, 1 kg mrtve teže 7.50—8 Din. Prodanih je bilo 108 komadov.

g Žirinski sejem v Ptuj. Na 5. t. m. je bilo na ptujskem sejmu prignanih 216 krav in 63 telic, 164 volov in juncev, 36 bikov in 133 konj. Cene za kg žive teže so bile: voli in junci 2—4.50 Din, biki 1.75—3.50 Din, krave 1.50—3.50 Din, telice 2—4.50 Din. Konji za komad 450 do 2750 Din. Prodanih je bilo skupno 217 glav.

g Prasičji sejem v Ptuj. 6. t. m. Pripeljanih je bilo 119 prascev in 143 svinj. Prodanih je bilo 83 komadov. Cene mladim prascem so bile od 100—150 Din za komad, svinje pa po 4.50—6

Pravni nasveti

Zle posledice fantovanja. V. B. K. Pri fantovanju na vasi je bil neki fant obstrljen in so mu morali v bolnišnici odrezati nogo. Krjavec, ki je sprožil puško, je bil kazensko obsojen, njegovi tovariši pa so bili, razen enega, toženi na nerazdelno plačilo odškodnine in tudi obsojeni. Tisti tovariš, ki še ni bil tožen, vendar pa ravnotako udeležen pri stvari, se je pri zastopniku poškodovanca pred vloženo civilno tožbo pisмено zavezal, da se bo s poškodovancem poravnal in skupno z ostalimi tovariši prispeval k odškodnini, če bodo ti tovariši obsojeni na plačilo odškodnine, kar se je med tem tudi že zgodilo. — Če se je ta fant res obvezal prispevati po enakem delu z ostalimi tovariši na odškodnini in je to izjavo tudi podpisal, potem ga ta obveza veže in če ne bi hotel te obveze izpolniti, ga bo oškodovanec ravno radi te poravnave lahko tožil in pravdo dobil. Če ta fant takrat ne bi nifesar podpisal niti se ustno zavezal, potem bi ga moral oškodovanec šele tožiti in mu dokazati soudeležbo z ostalimi poškodovatelji. Vsled že navedene poravnave, pa je ta pravda postala nepotrebna. Ker se je izpolnil pogoj v poravnavi, mora torej fant sedaj poravnavo izpolniti.

Služnost stanovanja. C. R. S. Leta 1921 ste kupili posestvo s hišo in gospodarskim poslopjem. Prodajalka si je izgovorila do svoje smrti hasnovanje posestva, po smrti pa svojima hčerama vžitek, in sicer skupno hrano, ob nesoglasju pa živila v naravi, sobo za stanovanje in skupno uporabo gospodarskega poslopja. Leta 1928 pa sta pogoreli hiša in gospodarsko poslopje. Oboje ste z lastnimi sredstvi zopet postavili. Ko ste od prodajalke zahtevali, da tudi kaj prispeva, da ne bo nič prispevala, češ, da ne bo pri vas iskala stanovanja. Vprašate, če boste morali po smrti matere dati njenim hčeram stanovanje in drva. — Ker je sedanja hasnovalka odklonila prispevek za postavitev hiše in se tudi odpovedala stanovanju, vsled tega sama za sebe ne bo mogla zahtevati stanovanja. Ni se pa mogla za svoje hčere odpovedati. Po njeni smrti bosta obe hčeri imele vse pravice, tudi do stanovanja, ker je pač hiša zopet postavljena.

Prevzem očelovega posestva. C. J. Z. Ste varuh treh mladoletnih otrok, ki so dediči očelovega posestva. Posestvo bi rada prevzela dva sinova in vsak hoče ostale izplačati. Vprašate, kateri ima večjo pravico do posestva in če boste imeli vi kot varuh pri tem kaj odločilne besede, kdo naj bo prevzemnik. — Če so vsi trije otroci dediči posestva po enakih delih, tedaj imajo vsi enako pravico do prevzema. Stvar njihova je, da se dogovore in sporazumejo, ali posestvo prevzame eden in druga njihove deleže izplača in kateri naj bo to. Gotovo

bi bilo svetovati, da prevzame posestvo najspособnejši. Če se ne bodo mogli sporazumeti, pride lahko do delitve. Ako posestva ne bo mogoče deliti brez znatnega zmanjšanja vrednosti, bo sledila prodaja. Vi kot varuh, ki dediče gotovo poznate, skusajte z dobrohotnimi nasveti vplivati, da se sporazumejo tako, da ne bo nikomur in tudi ne posestvu v kvar.

Oporoka. L. B. B. Vprašate če je oporoka veljavna, ako jo kdo sam spiše in pusti od dveh verodostojnih mož podpisati. — Ne. Če kdo oporoko sam lastnoročno spiše in jo lastnoročno podpiše, je veljavna, in ni treba prič. Oporoko, ki jo da zapustnik napisati drugi osebi, mora lastnoročno podpisati. Dalje mora izrecno izjaviti pred tremi zmožnimi pričami, da je spis njegova poslednja volja. Na tej listini se morajo podpisati tudi vse tri priče s pristavkom »priča!«. Če zapustnik ne more pisati, mora mesto podpisa pristaviti na oporoko lastnoročno svoje ročno znamenje (n. pr. križec) in sicer v prisotnosti vseh treh prič, h kateremu znamenju naj ena od prič pristavi zapustnikovo ime. Ako zapustnik ne more čitati, si mora pustiti po eni priči prečitali oporoko v prisotnosti drugih dveh prič, ki sta vpogledali vsebino in mora potrditi, da je to po njegovi volji. Pisec poslednje volje sme biti obenem prič, izključen pa je od čitanja, ako zapustnik ne zna čitati.

Vojaške olajšave. J. J. G. Našteli ste rojstne letnike očeta in bratov ter navedli dobo njihove vojaške službe. Pozabili pa ste staviti vprašanje. Če ste vi četrti brat v družini in želite vedeti, kakšen rok boste služili, vam povemo, do polnega, ker je tretji brat služil skrajšanega. Pogojev za oprostitev pa nimate, ker očitno niste edini hranitelj pri hiši.

Dota in dolžni delež. Ako hčerka nima lastne, za primerno doto zadostne imovine, so starši dolžni dati, kadar se mozi, svojemu stanu in imovini primerno doto. Samo to, da ste hčerko izsolali, praviloma ne bo nadomestilo dote. Če bo mogla hčerka po očelovi smrti zahtevati še kakšen delež, je odvisno od tega, če je že prej dobila vsaj toliko, kolikor znaša njen postavni nujni delež. Koliko pa znaša otrokov nujni (dolžni) delež, je odvisno od vrednosti zapuščine in števila dedičev. Za dolžni delež določa postava vsakemu otroku polovico tega, kar bi mu pripadlo po zakonitem nasledstvu, to se pravi v slučaju, če bi oče umrl brez testamenta. V tem slučaju se vsa zapuščina razdeli po enakih delih med otroke. Če pa je očelova žena še živa, pa dobi ona eno četrtino.

Končana pravda. D. I. D. Ker ste se pravdali pred deželnim sodiščem, ste imeli odvetnika, ki je gotovo vse storil za vas, kar je mogel. Seveda ste pa morali biti obsojeni, ker sami priznate, da ste bili dolžni.

Zato se proti pravomočni sodbi, ne da ničesar več ukreniti. Na podlagi sodbe je upnik predlagal pri sodišču prodajo posestva, čemur je sodišče ugodilo in je končno upnik sam prevzel posestvo. Tudi v tem ni videti nobene protizakonitosti, zato proti temu ne bo mogoče ničesar napraviti.

Učna pogodba. H. U. Radi bi odpustili vajenku pred potekom dveletne učne dobe. Pismene pogodbe nimate, pač pa ste se z njeno materjo dogovorili, da se bo vajenka učila dve leti. Ali jo je mogoče valed neobsegljivosti odpustiti. — Tudi govorjena beseda drži in ne samo pisana. Pogodba čeprav ustnena tudi za Vas velja in jo morate držati. Neobsegljivost in morebitni drugi mladostni prestopki bodo težko takšni, da bi imeli razlog za predenčen odstop od pogodbe. Če jo boste brez razloga odpustili, boste odgovorni za vsa škoda, ki jo bo imela.

Iztirjanje posojila. G. M. Vojnemu invalidu ste pred poldrugim letom posodili vsoto denarja, ki ga vam pa ne vrne in se tudi za opomine ne zmeni. Vprašate če bi mogli zarubiti invalidnino. — Posojila morate najprej iztožiti. Ko bo sodba pravomočna, boste lahko zarubili premičnine ali če to ne bo zadostovalo lahko predlagali prodajo nepremičnin (zemljišča), sveda če jih kaj ima. Invalidske podpore pa ne boste mogli rubiti, ker tega invalidski zakon ne dopušča.

Pobotnica o izplačani doli. U. F. L. Bratu ste izplačali doto brez prič. Imeti hočete za vas slučaj kaj pismenega v rokah in vprašate, če smete sami napisati pobotnico in koliko prič je za to potrebnih. — Lahko sami napišete pobotnico, ki jo mora brat podpisati. Sicer ni treba za pobotnico nikakih prič, vendar ne škoduje, če brat ob priliki podpisa pobotnice še pred pričami izjavi, da je dejansko prejel doto. Priče, ki so lahko tudi ženske, naj si to zapomnijo in podočijo kot priče.

J. P. B. P. Prvi brat je že služil skrajšan rok, dva naslednja brata pa polnega. Vprašate, če ima sledeči brat — eden je vmes umrl — pravico do skrajšanega roka. — Ker sta dva brata po vrsti odslužila polni rok, ima naslednji za njima pravico do skrajšanega. K naboru naj vzame bratovi vojaški izkaznici in jih pokaže komisiji, ki mu bo nato določila skrajšan rok.

Bala. R. F. K. Starši so umrli in je posestvo prevzel brat, sestram pa je izplačal doto. Ostali ste še 10 let pri bratu, ki Vam je dal hrano in potrebno obleko, obljubil pa je, da Vam bo, če se omožite, dal balo. Poročili ste se, bala pa še ni dal. V zadnji boleznj Vam je brat podpisal izjavo, da Vam dovoljuje balo, ki jo imate pravico zahtevati tudi po njegovi smrti. Brat je res umrl, premeženje pa je vas zapustil ženi, ker je hrez otrok. Vprašate, če lahko zahtevate od dedinje od brata Vam priznano balo. — Če bi

Vam brat le obljubil dati balo, bi bila ta darilna obljuba brezpredmetna, ker ni zapisana v obliki notarskega zapisa. — Ker Vam pa je brat podpisal izjavo, da Vam dolžne balo kot nagrado za svoječasnno pomoč na domu, je to priznanje dolga, in morete ta dolg prijaviti k zapuščinski razpravi po bratu. Če Vaša svakinja ta dolg ne bi hotela priznati, potem boste pač morali zapuščino tožiti na plačilo vrednosti Vašim razmeram odgovarjajoče bala.

Zasluzek poslov in denarjev zastara v 3 letih. R. P. K. Če ste pomagali gospodarju pri delu, glede zaslužka pa ni bilo med Vami nič dogovorjenega, niti ni bilo dogovorjeno, da boste delo opravili zastonj, potem se šteje, da je pogojeno primerno plačilo. Ta plačilo pa morate terjati tekom 3 let, sicer je ta terjatev zastarana.

Služnost kolovoza. U. S. B. Do leta 1922 ste skozi več kot 30 let že uporabljali dve kolovozni poti čez sosedov sveti: ena pot je peljala naravnost, druga pot pa po ovinkih v dolino. Leta 1922 pa je sosed kolovozno pot po ovinkih prekopal, pustil Vam pa je uporabo druge poti, ki vodi naravnost v dolino. Ker sosed ne dovoli, da bi se ta pot popravljala in je pot ozka, tako da ni skraj več brez nevarnosti sposobna za vožnjo z živino, vprašate, kako bi se sosedu brez tožbe prisililo pot primerno popraviti. — Ker ste leta 1922 opustili uveljaviti svojo pravico da poti po ovinkih, ki jo je sosed prekopal in tudi v zaporednih treh letih niste več uveljavljali svoje pravice, je na ta način Vaša služnostna pravica poti po ovinkih zastarela. — Sedanja edino pot, ki jo imate, so dolžne vzdrževati sorazmerno vse osebe ali zemljiški posestniki, ki imajo pravico jo izrabiti. Pot mora biti primerna potrebni rabi in krajevnim okolnostim. Če Vam sosed zlepa ne bo dovolil popraviti poti, ga boste edinoše s tožbo mogli k temu prisiliti.

Neustemeljeno zahtevana dola. N. C. A. Pred štirimi leti ste vzeli k sebi nečakinjo svoje žene in ji obljubili, če bo pridna in Vam bo pomagala, da bo po Vaši in Vaše žene smrti prešla morebiti preostalo premoženje. Sedaj se pa namerava nečakinja poročiti in zahteva od Vas doto, sicer da Vas bo tožila. Vprašate, če Vas more res prisiliti, da bi ji morali šteti doto. — Le roditelji ali starši roditeljev so zavezani hčera odnosno vaukljam, kadar se može, dati svojemu stanu in imovini primerno doto. Nečakinja torej ne bo mogla Vas tožiti za doto, pač pa za zaslužek zadnjih 3 let, kar pri Vas dela. Višino zaslužka bo v morebitni pravdi sodišče določilo po zaslišanju izvedencev; plačati boste morali toliko, kolikor bi znašala običajna mezda za dekle na slinem posestvu kot je Vaše. Odbiti pa boste smeli, kar ste že v zadnjih 3 letih nečakinji plačali v denarju oziroma vrednost na kupljeni obleki. V tem smislu se kar lepo pogodite